

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.16, november 2020

Indledningen er redigeret af Vibeke A. Pedersen og Steen Tullberg

Tilsyn ved cand.mag. Peter Springborg

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

Optrin af Norners og Asers Kamp

ved Jon Tafdrup

Indhold

- 1 Anledning og baggrund
- 2 Tilløb og afbrydelse
- 3 Grundtvigs kilder
- 4 Optrin af Norners og Asers Kamp
 - 4.1 Til Povel Dons
 - 4.2 Fortalen
 - 4.3 Prolog til handlingen
 - 4.4 Vølsunger og gjukunger (niflunger)
 - 4.5 De kristelige tilføjelser
- 5 Modtagelse og efterliv
- 6 Anvendt litteratur

1 Anledning og baggrund

Optrin af Norners og Asers Kamp blev annonceret til salg i tillægget til *Adresseavisen* den 28. december 1811. I notitsen blev det samtidig bekendtgjort, at bogen skulle indgå som første del af samleværket *Optrin af Nordens Kæmpeliv*, og at den allerede udgivne *Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord* fra 1809 herefter ville blive solgt som “2den Deel” (sp. 4).

Grundtvigs oprindelige tanke var, at skildringen af Nordens oldtid i form af skønlitterære optrin skulle blive en livslang beskæftigelse og udgivelserne “mange, dersom mine Aar blive det”. Således havde han formuleret det i subscriptionsindbydelsen udsendt i december 1808 (Grundtvig 1808b, s. 13). Hans

hensigt dengang var at behandle en epoke på mere end 1000 år, fra “den Time, da Asamanden Odin inddrog i Nord, indtil den Stund, da Palnatoke stræbte forgæves i Jomsborg at fængsle den flygtende Kraft og reise et unedbrydeligt Tempel for de styrtende Aser” (s. 10). Grundtvig følger historikeren P.F. Suhm, der mente, at Odin var et menneske, der indvandrede i Norden omkring 50 f.Kr. (Suhm 1782, s. 22), og Palnatoke en hedensk høvding, der døde 1002 e.Kr. (Suhm 1787, s. 247).

Den oprindelige plan skulle dog ikke blive realiseret. Grundtvig bemærker i fortalen til *Optrin af Norners og Asers Kamp*, at udgivelsen har været forsinket af “mangehaande [mange slags] Omstændigheder”, og at al den hedenske snak bogen igennem er ham forargelig. Han har endda været på nippet til at brænde det hele (s. [IX]). Samleværket *Optrin af Nordens Kæmpeliv* forblev altså på to bind.

2 Tilløb og afbrydelse

Optrin af Norners og Asers Kamp er en digterisk bearbejdelse af sagnet om vølsungerne, et emne Grundtvig længe havde kredset om at udfolde. I et dagbogsfragment fra december 1806 bemærker han således om sin interesse:

Var Jeg stolt nok til at tro Jeg kunde værdig behandle denne tragiske Digtning lige fra Volsungs Undfangelse til Brynhilds Baal vilde Jeg bryde alle Baand, ile til Hovedstaden, læse Volsunga, og Sangene om Sigurd og Brynhild i den utrykte Edda (Grundtvig 1979, s. 399).

I løbet af få år syntes han selv at have vundet indsigt nok til at give sig i kast med forehavendet, så hvorfor opgives projektet i 1811? Årsagerne er flere og velkendte. 1810 havde været et vanskeligt år for Grundtvig, hvor ydre begivenheder som bl.a. klagesagen efter hans dimisprædiken og et voksende pres fra den aldrende fader, der ønskede ham hjem til Udby som hjælpepræst, samt indre årsager i form af overanstrengelse og religiøse anfægtelser, kulminerede i de sidste dage af 1810 i et reelt sammenbrud (julekrisen). Grundtvig selv betegner dog flere steder denne periode i sit liv som et positivt vendepunkt, et kristeligt gennembrud. Fremover bekendte han sig til en snæver, ortodoks lutherdom, en såkaldt bibelkristendom (Lundgreen-Nielsen 1965, s. 133; en nærmere gennemgang af Grundtvigs kontemplative og sjælelige krise samt en oversigt over udvalgt sekundærlitteratur om emnet findes i Lundgreen-Nielsen 1980, s. 383 f.).

Den ‘asarus’, der havde præget hans ungdoms skribentvirksomhed, var nu fordampet. For eftertiden var det hans hensigt alene at tjene sand kristendom, hvor det hidtidige forfatterskab særligt havde kredset om Nordens mytologi og sagnhistorie (Auken 2005, s. 192). En kort anskueliggørelse af hans vej ind i mytologien og hans litterære frembringelser i 1800'erne gives i den fælles indledning til subscriptionsindbydelsen og *Kæmpelivets Undergang i Nord*, som kan læses [her](#).

I realiteten havde Grundtvig opgivet at føre *Optrin af Nordens Kæmpeliv* videre allerede i forsommeren 1810 (Lundgreen-Nielsen 1965, s. 132), hvor hovedparten af værket om nornernes og asernes kamp forelå affattet (Rønning 1908, s. 203).

De religiøse anfægtelser og afstandtagen til mytologiens uvæsen var offentligt luftet

første gang i fortalen til *Idunna. En Nytaarsgave for 1811*, som udkom den 28. december 1810 med en fortale underskrevet den 5. december. Indholdet af en såkaldt nytårsgave var af blandet karakter med flere genrer repræsenteret. I *Idunna* findes således “Sværdet Tirfing”, som Grundtvig var tæt på at have klar året før som et af de næste i rækken af udgivne optrin (jf. Grundtvig 1809, s. [XII]).

I fortalen til *Idunna* erkender han også, at af optrinene “udkommer neppe flere fra min Haand end det om Volsunger og Niflunger”, som sigter til *Optrin af Norners og Asers Kamp*, og som “ventelig udkommer i næste Aar” (Grundtvig 1810, s. VI f.). Begrundelsen for at afbryde udgivelsesrækken giver Grundtvig også. Det er ikke, fordi det oldnordiske stof er kedsommeligt. Det skyldes heller ikke manglende digteriske evner, men:

“fordi en Kristen i nærværende Tid maa have vigtigere Sysler, end at tolke Syner, som i en saa upoetisk Tid de Fleste maa gabe over, og som ei kunne [dvs. kan] bidrage synderlig til Sjælens Frelse, der trods al Latter af den nedsjunkne og forvildede Flok, dog stedse maa være det, en kristelig Skribent nærmest har for Øje (Grundtvig 1810, s. VII f.)

Følgen af julekrisen blev, at Grundtvig brugte det næste år på at omlægge sin tilværelse. Dels opholdt han sig meget i Udby, hvor han i juni 1811 blev kapellan (en stilling han holdt ind til august 1813), og dels afsluttede han de arbejder, der forelå fra ‘asarusen’. Forfatterskabet blev nu orienteret i en mere kristelig og historisk retning.

Hovedparten af *Optrin af Norners og Asers Kamp* var skrevet før nyorienteringen af forfatterskabet. Helge Toldberg har påpeget, at denne oprindelige version, “urformen”, muligvis er fremkommet i to stadier (Toldberg 1947, s. 150; Toldberg 1955, s. 63; Lundgreen-Nielsen 1965, s. 134). Grundtvig har dog set sig nødsaget til at føje en række “kristelige Slutninger” til det eksisterende manuskript, fordi han ikke kan udholde et arbejde, hvor “min Frelzers Pris og hans Ophøielse” er glemt, som det fremgår af slutningen af Grundtvigs indledning (s. XXV).

På den baggrund har værket en central placering som en refleksion af Grundtvigs gang væk fra den nordiske mytologi, som et før- og efter-billede af julekrisen. *Optrin af Norners og Asers Kamp* er af den grund også blevet karakteriseret som “en splittet bog”, hvor udsagnene i den oprindelige version håndfast dementeres med tilføjelsen af kristelige figurer og slutninger (Auken 2005, s. 193). Der er så at sige to fortolkningslag, som kan blotlægges: et lag, der bygger på Grundtvigs gamle forståelse af asalæren, og et lag, der modsiger denne, nemlig den nye kristne forkyndelse (s. 195).

3 Grundtvigs kilder

I modsætning til *Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord* (1809), der er dramatiseret historiefortælling, er optrinene fra 1811 baseret på sagnhistoriske beretninger om en mytisk-heroisk tid; de er altså Grundtvigs gendigtning af de gamle eddasagn (Lundgreen-Nielsen 1965, s. 134). Disse har en fjern historisk kerne i den periode i Europas historie, som kaldes folkevandringstiden (ca. 375 - ca. 600). Emnet er fællesgermansk; det behandles både i tysk og nordisk sammenhæng, som

Grundtvig også er inde på i sin fortale.

Sagaen handler om dragedræberen Sigurd Fafnersbane og hans slægts oprindelse og skæbne. Sigurd nedstammer fra sagnkrigeren Vølsung, deraf slægtsnavnet vølsungerne. Vølsung var efter sigende efterkommer af Odin. I Grundtvigs fremstilling er andet optrin dedikeret til Sigurds egen historie, mens første og sidste optrin behandler henholdsvis forhistorien og efterspillet til Sigurds død samt vejen mod hele slægtens udryddelse.

Fra middelalderen kendes ganske mange kilder, der nævner vølsungerne, hvis sagnkreds er en af de mest berømte og mest udbredte. På forskellige steder og til forskellige tider er knyttet lokale motiver og personer til digtningen. Den tyske tradition var i middelalderen kendt i Norden, og nogle antager, at det middelhøjtyske *Nibelungenlied* direkte har påvirket den nordiske *Vølsungernes saga*, hvis nedskrivning i reglen dateres til ca. 1260-1270. Sagaskriverens forlæg var tillige eddadigtene fra *Den ældre Edda* (også kaldet *Den poetiske Edda*). Yderligere har den ukendte digter af det oldengelske kvad om Bjovulf kendt til vølsungerne (Lassen 2016, s. 135).

Det er et omfattende stof, Grundtvig optager og gør til genstand for sin gendigtning af vølsungernes skæbne. Eddadigtene havde han afskrevet fra håndskriftet NkS 1109 2° på Det Kongelige Bibliotek, *Vølsungernes saga* kendte Grundtvig fra den svenske Björner 1737, desuden har han muligvis benyttet første bind af Suhms *Historie af Danmark* (Lundgreen-Nielsen 1965, s. 146). Kilden til beretningen om Atles mislykkede romerfærd i sidste optrins sidste samtale (s. 224-228) er formentlig Hugo Grotius' *Historia Gotthorum, Vandalorum, & Langobardorum* (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 483).

4 Optrin af Norners og Asers Kamp

Inden selve dramaet i *Optrin af Norners og Asers Kamp* står tilegnelsesdigtet til Povel Dons og fortalen, begge forfattet i 1811 i forbindelse med selve udgivelsen, samt en versificeret "Indgang", der sætter det oprindeligt tænkte perspektiv for læserens videre færd. "Indgangen" er skrevet før julekrisen og reflekterer Grundtvigs gamle syn på asalæren (Lundgreen-Nielsen 1965, s. 135).

4.1 Til Povel Dons

Hvor *Optrin af Kæmpelivets Undergang* var tilegnet tidens største og betydeligste digter, Adam Oehlenschläger, hvem Grundtvig søgte at gøre rangen stridig, dedikeres *Optrin af Norners og Asers Kamp* til vennen, den mindre indflydelsesrige Povel Dons, der havde hjulpet ham under julekrisen og senere med udgivelsen. Den direkte henvendelse og tak til Dons, der som en af få vil tilegne sig værket "heel" (strofe 9), finder sted i digtets fire sidste strofer, mens de første otte tager udgangspunkt i forholdet mellem menneskets forfængelighed og Guds evige ord, som allerede titelbladets motto (1 Pet 1,24-25) har anslået (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 486).

I digtet holder Grundtvig de nulevende læsere op mod sagnheltene: Det mod,

hvormed “Hedningefolket” satte livet på spil i kamp, står i modsætning til den “Nidingæt”, der “Udmarvet sig omslæbe nu paa Jorden” (strofe 3). Det er den slappe samtid, digteren vil råbe op med sit værk (strofe 4).

Centralt i tilegnelsesdigtet er strofe 8. Her beskriver digteren billedligt sit arbejde: Som en nordisk parallel til obeliskens på Peterspladsen i Rom med kors på toppen (nævnt i strofe 7) har han nu hjembragt en bautasten fra Island og rejst den som minde over helteslægten. Med flid har han udlagt de gamle sagn. Korset, “Jesu Kristi store Seierstegn!”, lovprises, og digteren erklærer, at det har vundet både i Norden og i ham selv, og i lighed med obeliskens rejstes bautastenen derfor nu med et kors på toppen (strofe 9).

4.2 Fortalen

Efter tilegnelsesdigtet følger fortalen, som Grundtvig har dateret på sin fødselsdag, den 8. september 1811. Et forsøg til en fortale, muligvis til dette optrin, findes i fasc. 386.79 (trykt i Lundgreen-Nielsen 1965, s. 181 f.), men er opgivet og uafsluttet (jf. Lundgreen-Nielsen 1980, s. 474).

Den trykte fortale kan deles i to hovedafsnit (s. [IX]-XV og XV-XXIV) og en afslutning. I første del redegør Grundtvig for, hvordan han overvandt sine moralske anfægtelser og alligevel bragte optrinene til trykken. Poesien er trods alt “den sande Levning” af det tabte gudsbillede (s. X). Selv i nordisk hedensk digtning er dette sporbart, særligt for den, der har lyttet til “Guds klare Stemme i de hellige Skrifter” (s. XI). Begrundelsen finder Grundtvig i Paulus' tale på Areopagos, hvor han henviser til de græske digteres ord, at alle mennesker er af Guds slægt (ApG 17,28). Den samme ånd, fortsætter Grundtvig, som Gud har ladet tale gennem jødernes profeter, har “ogsaa ladet Nordens Skjalde høre sin Røst” (s. X f.). Sagnene om vølsungerne er en nøje afbildning af livsforhærdelsen i Norden, men også et sørgespil, hvis ikke man anskuer begivenhederne med kristen kærlighed. I den henseende er de gamle sagn af Grundtvig iblandet glimt af kristendommens klare lys. Det er Grundtvigs håb, at fremstillingen “maatte gribe Nogle om Hjertet”, og få dem til at indse, at det eneste sande fortrin nu i forhold til oldtiden, er “Kundskaben om et Liv i Kristo” (s. XIV; jf. Michelsen 1956, s. 84 f.).

I anden del af fortalen følger en komparativ sammenstilling af vølsungernes historie, som den udtrykkes i nordisk og tysk form. Afgørende for Grundtvig er det, at de nordiske fremstillinger foregår i den ældgamle tidsalder, hvor “Guderne endnu vandre paa Jorden” (s. XVIII; jf. Lundgreen-Nielsen 1980, s. 475). De gamle skjalde fortæller ikke et eventyr til morskab, men ser selv med gru og deltagelse på det store sørgespil. Alt er alvor, gådefuldt og jernfast (s. XX). Deres kendemærke er hensynet til det usynlige, altså “*det Religiøse*”, og derfor antager “Alt et høiere Sving” (s. XXI). De tyske kilder derimod er fra en “Taagealder”, en overgangstid, hvor “det Hedenske og Kristelige baade i Tro og Sæder kæmpe om Seieren”; det hedenske er her kun afbildet som en skygge (s. XVIII). De er udtryk for overfladiske lystige tilbageblik på det forbigangne og præget af “glad Nydelse” af nuet (s. XIX).

Grundtvig anskuer oldtidens liv som en ubevidst stræben efter kristendommen (s.

XXIV). Ifølge Flemming Lundgreen-Nielsen betyder det, at hans “store kristne historiesyn” derved også får gyldighed for tiden før kristendommen (1980, s. 475). Digterens fordring er altså at digte i det gamle Nordens religiøse ånd og fremkalde kristendommen i de gamle sagn.

Som afslutning på fortalen (s. XXIV-XXVI) erkender Grundtvig, at de tilsatte kristelige slutninger ikke ligefrem fordres af stoffet, men alene står der for hans egen sjælefreds skyld. Han opfordrer desuden andre digtere til at være kristne i deres poesi, selvom de ikke er det i tro (jf. fortalens afsluttende henvisning til Paulus' brev til Filipperne, Fil 1,18).

4.3 Prolog til handlingen

Efter at have udlagt sin nye kristne poetik i fortalen følger digtet “Indgang”, som hidrører fra tiden før Grundtvigs omvendelse. Heri udtrykkes Grundtvigs oprindelige asaforståelse, den som han redegjorde for i *Om Asalæren* (1807) og *Nordens Mytologi* (1808), og som også var grundlag for *Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord* (1809). Centralt sætter han, uden belæg i kilderne, Alfader som en overguddommelig instans, der styrer verdens gang (jf. Auken 2005, s. 125 f.). På Alfaders befaling leder nornerne kampen mellem aser og jætter, en kamp der i hovedsagen udspiller sig blandt asers og jætters efterkommere i de menneskelige helteslægter. Kampen er udløst af Alfaders råden, og menneskerne er kun brikker i det store spil (Lundgreen-Nielsen 1965, s. 135).

I de første fem strofeafsnit af nornernes sang berettes om den skæbnebestemte undergang, som venter aserne og deres slægter, der med tiden er forøget betragteligt i antal (strofe 4). Sjette og sidste strofe har Grundtvig hentet fra digtet “Nornernes Fødsel” i *Nordens Mytologi* (1808a, s. 40). Her udsiges det uundgåelige mål med kampen, nemlig at afslutte asernes eksistens og sone “det Tagne” og det “misbrugte Givne” (s. 5) med død, altså fremkaldelsen af Ragnarok.

Anden del af indgangsdigtet er en samtale mellem Odin og hans ravn, Hugin. Således har digteren bevæget sig et trin ned i verdensordenens hierarki, fra nornernes til asernes plan. Odin er ivrig efter at høre nyt fra raven, der kun modvilligt svarer, og udelukkende fordi “Norner befaled” det (s. 6). Det er asernes slægter, som Odin spørger til. Hugin mener, at Odin spørger af hovmod, men svarer, at af alle slægterne går det vølsungernes bedst; den vokser mere end alle de andre (s. 7). Nu vil Odin dog høre, om de kan vide sig sikre i deres skæbne, og på nornernes befaling svarer raven, at Loke i skikkelse af en grim kvinde smeder rænker ved at lokke kong Siggejr til at bejle til kong Vølsungs datter, Signe. Odin vil herefter hjælpe sin slægt og befaler raven at flyve til alferne efter tryllesværdet Gram, der “bider / Sten som Klæde” (s. 8). Sværdet er med til at igangsætte handlingsforløbet.

4.4 Vølsunger og gjukunger (niflunger)

Med indgangsdigtet får læseren forudsætning for at placere handlingen i de efterfølgende tre optrin, der udspiller sig på menneskeplanet (jf. Lundgreen-Nielsen 1965, s. 135). Kampen mellem aser og jætter foregår pr. stedfortræder blandt

menneskene, dog ser både aser og jætter deres snit til indimellem at involvere sig direkte i striden. Af de tre optrin fortælles i det midterste, "Sigurd og Brynhild", hovedhistorien (s. 43-184), mens "Sigmund" giver forhistorien (s. 10-42), og "Atle og Gjukungerne" udgangen (s. 185-267). En kortfattet sammenfatning af handlingen i de tre optrin gives af Lundgreen-Nielsen 1965, s. 136-138.

To fatale rekvisitter driver handlingsgangen fremad: Den første er tryllesværdet Gram, som Odin i sin tid gav kong Vølsung, der i første optrin giver anledning til striden mellem vølsungerne og Siggejr. Odin ender med at slå sværdet i stykker, men i andet optrin lykkedes det Sigurd at finde stumperne og reetablere dets styrke. Den anden rekvisit er Andvares ring, som Sigurd kommer i besiddelse af, da han dræber Fafner. Ringen har Odin selv forbandet, som Regin også fortæller Sigurd (s. 54). Gennem det midterste og sidste optrin skifter ringen ejermand i flere tilfælde og øver sin indflydelse som ledende skæbnesymbol, "de usynlige Magters synlige Finger", som Grundtvig noterer i fortalen (s. XXI).

Ligesom optrinene fra 1809 er de tre optrin i 1811 inddelt i samtaler og opstillet som drama. I 1809 henvendte Grundtvig sig i regibemærkninger til læseren med fortællende og fortolkende indskud. Regibemærkningerne i *Optrin af Norners og Asers Kamp* er kun få, og i stedet vokser replikkerne flere steder til foredrag med indlagte spørgsmål. Lundgreen-Nielsen har i sin fortolkning af værket noteret, at Grundtvig sprænger sin egen dramatiske genre, og at digtningen i realiteten bliver episk (1965, s. 148).

Stilistisk lægger den oprindelige form af *Optrin af Asers og Norners Kamp* sig op ad første bind optrin fra 1809 med en arkaiserende og norrøniserende sprogform. I det tredje optrin, "Atle og Gjukungerne" er tendensen dog, at sproget mod afslutningen fjerner sig bort fra det norrøne mod det gammeldanske (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 344, Toldberg 1947, s. 153). En liste over det norrøne ordforråd og anden arkaiserende sprogbenyttelse giver Lundgreen-Nielsen 1980, s. 339-343.

4.5 De kristelige tilføjelser

Kort efter sammenbruddet i julen 1810 påbegyndte Grundtvig revisionen af *Optrin af Norners og Asers Kamp*. Han sad for det meste af tiden i Udby og var afhængig af venners hjælp til at sørge for trykningen i København. Gennem hans brevveksling kan man følge ikke blot arbejdets fremskridt, men også en vedvarende dårlig samvittighed over beskæftigelsen med den afgudsdyrkende digtning. Det fremgår fx af et brev til Wilhelm Østrup fra 29. juni 1811, hvor Grundtvig reflekterer over sin sygdom og omvendelse til sand kristendom og beretter om, hvordan Gud fik ham "udrevet af Hedendommen", under hvis påvirkning han "i Kvad og Skrift [havde ophøjet] de gamle Hedninge og deres Afguder" (*Breve* 1, s. 39; jf. Lundgreen-Nielsen 1965, s. 133 f.).

De kristelige tilføjelser var forholdsvis hurtigt færdige fra Grundtvigs hånd og blev ad flere omgange i februar sendt til Christian Molbech i København, der afleverede manuskriptet til trykkeriet. Sammen med vennen Svend Hersleb hjalp Povel Dons til med korrekturlæsningen. I alt trak arbejdet i langdrag, og først den 6. september fik

Grundtvig den sidste korrektur (jf. *Breve 1*, s. 43).

I det endelige tryk af *Optrin af Norners og Asers Kamp* findes tilføjelserne her:

- Side 35-42. Den første tilføjelse i teksten findes i tredje samtale i optrinet om Sigmund. En kort skillestreg s. 35 markerer, at samtalen mellem den hedenske offerpræst, Godmund, og hans fostersøn, Thorkild, er nydigtning.
- Side 140-170. Anden tilføjelse findes i fjerde samtale i optrinet om Sigurd og Brynhild og er indrammet af skillestreger i den løbende tekst. Indholdsmæssigt består teksten af en omvendelsesscene med Thorkild og Sigurd.
- Side 177-184. Som afslutning på ovennævnte samtale har Grundtvig også tildigtet Thorkilds spådom, hvormed hele optrinet afsluttes.
- Side 224-228. Fjerde tilsætning er Atles fortælling om sin romerfærd, som findes i anden og sidste samtale om Atle og gjukungerne. Stykket er ikke som de øvrige markeret med skillestreger (jf. Toldberg 1947, s. 153; Lundgreen-Nielsen 1980, s. 483 f.).
- Side 253-267. Sidste tilføjelse er samtalen mellem Thorkild og Atles søster, Oddrun, der således også er de sidste ord i hele værket.

Den centrale figur i tildigtningerne er altså Thorkild, Grundtvigs egen opfindelse i sagnet, der i slutningen af første optrin omvendes til kristendommen. På rollelisten, "De Talende", til første optrin figurerer han som Godmunds plejesøn, der sidenhen bliver en hedensk præst. Muligvis stammer figuren fra den oprindelige version af optrinet. På rollelisten til de øvrige optrin figurerer han slet ikke, men er indføjjet i samtalerne. Lundgreen-Nielsen og Sune Auken har hver givet en særskilt analyse af tildigtningerne (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 481-487; Auken 2005, s. 194-197).

Sprogligt har Grundtvig bestræbt sig på at bibeholde ordvalget fra den oprindelige version ved at indlemme norrøniserende ord og vendinger, men føjer dog en række kristne og teologiske ord til sit vokabularium (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 484-486).

Optrin af Norners og Asers Kamp er ikke blevet fremhævet for værkets kunstneriske kvaliteter; det er ikke lykkedes at forene stof og form til en helhed, mens de kristelige tildigtninger understreger Grundtvigs afstandstagen til æstetikken på bekostning af ideologien (Lundgreen-Nielsen 1965, s. 160 f.; Auken 2005, s. 194).

5 Modtagelse og efterliv

Udgivelsen af *Optrin af Norners og Asers Kamp* affødte samme reaktion i tidens litterære kritik som det første bind fra 1809 havde gjort, nemlig tavshed. Der kom ingen offentlig respons i form af anmeldelser eller endog mindre notitser. Privat blev værket omtalt i enkelte breve og dagbøger; kun få venner som Dons og Østrup var udelt positive (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 487). Ifølge et brev fra Grundtvig til Oehlenschläger den 23. juni 1812, skulle denne have kaldt værket "det arrigste [dvs. værste] Kludderi" (*Breve 1*, s. 79).

I 1861 udkom andenudgaverne af *Optrin af Norners og Asers Kamp* og *Optrin af Kæmpelivet* i et samlebind under den fælles titel *Optrin af Nordens Kæmpeliv*. I et nyt forord, hvor Grundtvig kort reflekterer over sin oprindelige plan og værkets efterliv, noterer han, at sagnet om vølsungerne nu er bredere kendt, end det var, da han digterisk behandlede det i sin fremstilling fra århundredets begyndelse, “da *Edda-Kvadene* derom endnu laae i Dvale”, dvs. ikke endnu forelå i en tilgængelig trykt udgave (s. VIII). Han genoptager desuden den oprindelige fortæles diskussion af sagnet oprindelse og betydning i henholdsvis tysk og nordisk sammenhæng. [Læs fortælen til andenudgaven som faksimile her.](#)

6 Anvendt litteratur

- Adresseavisen, nr. 306, den 28. december 1811.
- Auken, Sune (2005) *Sagas spejl. Mytologi, historie og kristendom hos N.F.S. Grundtvig*. København.
- Biörner, Erik Julius (1737) *Nordiska Kämpa Dater, I en Sagoflock samlade Om forna Kongar och Hjältar. För hwilken, förutan et ständigt Ättartahl på alla befintliga Swenska Kongar och Drottningar, äfwen et Företal finnes*. Stockholm.
- Breve 1 1924, se Grundtvig, N.F.S. (1924-1926).
- Grotius, Hugo (1655) *Historia Gotthorum, Vandalorum, & Langobardorum*. Amsterdam.
- Grundtvig, N.F.S. (1808a) *Nordens Mytologi eller Udsigt over Eddalæren for dannede Mænd der ei selv ere Mytologer*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1808b) *Indbydelse til Gamle Nordens Venner*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1809) *Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord i Optrin af Nordens Kæmpeliv*, bind 2. København.
- Grundtvig, N.F.S. (u.å.: 1810) *Idunna. En Nytaarsgave for 1811*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1861) *Optrin af Nordens Kæmpeliv*, 2. udg., bind 1-2 [1809-1811]. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1924-1926) *Breve fra og til N.F.S. Grundtvig*, udg. Georg Christensen & Stener Grundtvig, bind 1-2, bind 1: (1807-1820). København.
- Grundtvig, N.F.S. (1979) *N.F.S. Grundtvig Dag- og Udtogsbøger*, udg. Gustav Albeck, bind 1. København.
- Lassen, Annette udg. (2016) *Oldtidssagaerne*, bind 1. København.

- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1965) *N.F.S. Grundtvig. Skæbne og Forsyn. Studier i Grundtvigs nordisk-romantiske dramatik*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*. København.
- Michelsen, William (1956) *Den sælsomme forvandling i N.F.S. Grundtvigs liv. Studier over tilblivelsen af Grundtvigs historiesyn*. København.
- Rønning, Frederik (1908) *N.F.S. Grundtvig. Et bidrag til skildring af dansk åndsliv i det 19. århundrede*, bind 2:1. København.
- Suhm, Peter Friederich (1782) *Historie af Danmark*, bind 1. København.
- Suhm, Peter Friederich (1787) *Historie af Danmark*, bind 3. København.
- Toldberg, Helge (1947) "Stadier i Grundtvigs Forfatterskab" i *Acta Philologica Scandinavica*, 3. hæfte, s. 143-178. København.
- Toldberg, Helge (1955) "Et uænset egenhændigt vidnesbyrd om Grundtvigs ungdom" i *Grundtvig-Studier* 1955, s. 58-75. København.